

ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA U PREVENCIJI I SUZBIJANJU NASILNOG EKSTREMIZMA NA ZAPADNOM BALKANU

This project is funded by
the European Union

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy

A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Ministry of Public
Administration of Montenegro

Naslov publikacije: Organizacije civilnog društva u prevenciji i suzbijanju nasilnog ekstremizma na Zapadnom Balkanu – Izveštaj o mapiranju OCD

Autor: Eric Rosand

Izdavač: Forum mladi i neformalna edukacija – Forum MNE
Bratstva i jedinstva 4
81000 Podgorica, Crna Gora

Za izdavača: Elvira Hadžibegović Bubanja

Prevod: Ivana Delibašić

Ova publikacija je nastala uz finansijsku podršku Evropske unije, Balkanskog fonda za demokratiju, projekta Njemačkog Maršalovog fonda SAD i Ministarstva javne uprave Crne Gore. Njen sadržaj je isključiva odgovornost autora i ne odražava nužno stavove donatora ili njihovih partnera.

ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA U PREVENCIJI I SUZBIJANJU NASILNOG EKSTREMIZMA NA ZAPADNOM BALKANU

- Izveštaj o mapiranju OCD -

Podgorica, decembar 2018.

PREDGOVOR:

Ovo regionalno mapiranje sprovedeno je u okviru projekta: „Zajednice na prvom mjestu: Kreiranje hub-a organizacija civilnog društva (OCD) koji će se baviti pitanjem nasilnog ekstremizma – od prevencije do reintegracije“ (Hub). Cilj ovog trogodišnjeg projekta je osnaživanje OCD na Zapadnom Balkanu (uključujući organizacije koje se bave osnaživanjem žena i mladih, vjerskih organizacija) da postanu efektivniji i odgovorniji akteri, da unaprijede projekte i dijalog sa nacionalnim i lokalnim vlastima u prevenciji i suzbijanju nasilnog ekstremizma (P/SNE), da utiču na procese izrade politika i donošenja odluka u vezi sa P/SNE regionu.

Hub će dati platformu za povećanu saradnju i koordinaciju među sve većim brojem „grassroot“ organizacija, drugim relevantnim OCD i ostalim akterima u zajednici koji su uključeni u P/SNE u regionu. To će popuniti kritični jaz u naporima da se promoviše pristup uključivanja „društva u cjelini“ u P/SNE u regionu, gdje pitanje nasilnog ekstremizma odnedavno ima visok prioritet za vlade: to jest nedostatak dinamične mreže OCD koje rade na prevenciji i suzbijanju nasilnog ekstremizma na lokalnom i regionalnom nivou, i koje bi ostvarivale partnerstvo sa vladama u osmišljavanju i implementaciji efektivnih politika, planova i programa vezanih za P/SNE.

Projekat implementira konzorcijum sačinjen od šest organizacija civilnog društva iz Zapadnog Balkana¹, a finansijski ga podržava Evropska unija², Balkanski fond za demokratiju, projekat Njemačkog Maršalovog fonda SAD, i Ministarstvo javne uprave Crne Gore.

1 Ovaj projekat sprovodi Forum MNE (Crna Gora) u saradnji sa organizacijama Nada i domovi za djecu (Bosna i Hercegovina), Partneri Kosova - Centar za upravljanje konfliktima (Kosovo), Centar za zajedničku osnovu (Makedonija), Centar za pravne građanske inicijative (Albanija) i Kulturni centar DamaD (Srbija).

2 Program civilnog društva i medija 2016-2017, Konsolidacija regionalnih tematskih mreža organizacija civilnog društva.

Kontekst:

Pitanje P/SNE je sve više postalo dio političkih diskusija na Zapadnom Balkanu (ZB) u proteklih nekoliko godina. Ovaj novi fokus je u velikoj mjeri podstaknut brigom zbog prijetnji koje se dovode u vezu sa radikalizacijom, regrutovanjem i putovanjem velikog broja stranih terorističkih boraca (STB) u Irak, Siriju i Ukrajinu; ovo uključuje kako građane Zapadnog Balkana tako i one koji putuju iz Zapadne Evrope.

Vlade u regionu su prepoznale da je najefikasniji način rješavanja izazova i prevencije radikalizacije koja vodi u nasilni ekstremizam i regrutovanje kroz sveobuhvatne strategije koje identifikuju i obuhvataju širok spektar mjera, zasnovanih na poštovanju prava. Jedino tako mogu da se uhvate u koštac sa uzrocima koji pokreću i podstiču nasilni ekstremizam. Vlade ZB su sada u različitim fazama razvoja nacionalnih P/SNE planova djelovanja u cilju stvaranja sveobuhvatnog pristupa. Dalje, postoje različiti naponi na regionalnom nivou da se ojačaju saradnja i kolaboracija među vladama u rješavanju kompleksnog seta izazova koje sa sobom nosi nasilni ekstremizam. Primjeri takvih napora uključuju Zajednički akcioni plan za borbu protiv terorizma za Zapadni Balkan³, potpisan između šest partnera Zapadnog Balkana i EU, kao i Forum za otpornost Zapadnog Balkana⁴ podržan od strane američkog State Department-a.

Na Zapadnom Balkanu je prepoznato da efikasni naponi u P/SNE zahtijevaju lokalizovane i specijalizovane napore, čime se jača potreba za daljim osnaživanjem aktera civilnog društva, uključujući kulturne, vjerske, obrazovne lidere i lidere u zajednici. Ovo je posebno važno na Zapadnom Balkanu, s obzirom na rezultate nedavnih studija, koje pokazuju potrebu za rješavanjem pitanja nedostatka inkluzije vjerskih zajednica i vjerskih organizacija u regionu i nedostatka vještina kritičkog mišljenja kod mladih, što identifikuju kao neke od ključnih pokretača nasilnog ekstremizma. Zaostavština nedavnih ratova na Balkanu i način na koji ona utiče na evoluirajuće identitete mladih u dinamičnom i složenom društveno-političkom okruženju regiona treba takođe, da bude u fokusu ovih napora.

OCD na ZB se sve više ohrabruju i od strane međunarodnih donatora, da se uključe u P/SNE. Međutim, ključna prepreka za razvoj efikasnih regionalnih programa za P/SNE na ZB i dalje ostaje nerazumijevanje OCD i drugih aktera lokalne zajednice, koji imaju kapaciteta i kredibiliteta, da realizuju programe P/SNE na „grassroot“ nivou. Iako odnedavni priliv donatorskih sredstava za podršku lokalno-vođenim projektima za P/SNE polako počinje da dozvoljava diversifikaciju učešća civilnog društva u P/SNE, obično prostorom dominira mali broj nevladinih istraživačkih instituta sa primarnim fokusom na borbu protiv

3 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/news/docs/20181005_joint-action-plan-counter-terrorismwestern-balkans.pdf

4 <https://strongcitiesnetwork.org/en/scn-iri-event-in-the-western-balkans/>

terorizma i regionalnu i međunarodnu bezbjednost, sa ograničenim pristupom zajednicama koje su najviše pogođene uzrocima nasilnog ekstremizma. Oni takođe imaju ograničene kapacitete da sprovedu praktične akcije zasnovane na potrebama zajednice, koje bi imale potencijala da se bave pokretačima radikalizacije i regrutovanja u regionu.

Nacionalna mapiranja:

Značajna prepreka efikasnim programima P/SNE koji sprovode OCD na ZB, je nedostatak sveobuhvatnog i ažurnog mapiranja niza aktera civilnog društva, koji su relevantni za implementaciju aktivnosti P/SNE. Stoga je, među prvim zadacima ovoga projekta bilo sprovođenje mapiranja u svakoj od zemalja ZB, uključenih u ovu inicijativu. Nacionalna mapiranja sprovedena su sa ciljem da se: 1) identifikuju OCD koje rade u relevantnim oblastima (kako P/SNE specifičnim tako i P/SNE relevantnim) i njihove aktivnosti; 2) opiše odnos između OCD i nacionalnih i opštinskih vlasti i privatnog sektora u pojedinačnim zemljama u regionu; 3) obezbijedi preliminarna procjena prednosti i mogućnosti lokalnih OCD i formalnih i neformalnih grupa u zajednici za razvoj i sprovođenje programa P/SNE, kao i angažovanja u razvoju politika vezanih za P/SNE; i 4) obezbijedi preliminarna procjena slabosti, izazova i prepreka sa kojima su se suočile lokalne OCD i formalne i neformalne grupe u lokalnim zajednicama prilikom razvoja i sprovođenja programa P/SNE, kao i razvoja politika u toj oblasti. Svako od ovih mapiranja je zasnovano na zajedničkoj metodologiji i sprovedeno od strane lokalnih OCD.

Metodologija:

Mapiranje se oslanjalo na i integrisalo informacije od OCD, nacionalnih i lokalnih vladinih zvaničnika, uključujući nacionalne koordinate (ili njihove ekvivalente) za P/SNE, predstavnike međunarodnih i regionalnih organizacija kao što je Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), Međunarodna organizacija za migracije (IOM) i Organizacija za bezbjednost i saradnju u Evropi (OEBS), kao i one iz međunarodnih nevladinih organizacija. Kao što je i očekivano, nivo saradnje - od OCD, nacionalnih i lokalnih vlasti, i donatora - varirao je od zemlje do zemlje. Od kontaktiranih OCD je zatraženo da popune upitnike o svom radu u oblasti P/SNE ili radu relevantnom za P/SNE; mnogi, iako ne svi kontaktirani, su to uradili. Mapiranje uključuje informacije o više od 150 OCD (i vjerskih organizacija), koje su izrazile zainteresovanost da budu dio ovog Hub-a, iz svih šest zemalja u regionu. Na osnovu intervjua sprovedenih tokom nacionalnih mapiranja, očekuje se uključivanje još većeg broja, kada Hub otpočne sa aktivnostima na nivou pojedinačnih zemalja u 2019. godini.

3. P/SNE se često izjednačava sa jednim oblikom nasilnog ekstremizma – koji se odnosi na ISIS i druge islamističke grupe.

U nekim zemljama, formirana je specifična slika ekstremizma u vrijeme ISIS-a, koja povezuje fenomen nasilnog ekstremizma sa stranim borcima koji su se pridružili toj i sličnim grupama. Čini se da sve nacionalne vlade u regionu ne tretiraju desničarski ekstremizam sa istim nivoom zabrinutosti kao ekstremizam inspirisan ISIS-om, uprkos dokazima i percepciji intervjuisanih OCD da on može biti veća prijetnja regionu.

Štaviše, međunarodni donatori obično ne finansiraju programe koji se bave desničarskim nasilnim ekstremizmom, a time se i rad OCD, koje se gotovo isključivo oslanjaju na donatorska sredstva, fokusira gotovo u potpunosti na jedan oblik nasilnog ekstremizma, koji se odnosi na ISIS. Između ostalog, singularni fokus ima potencijal da izoluje pojedince koji se mogu osjetiti targetiranim zbog pretjeranog naglaska, što može povećati mogućnost njihove radikalizacije, kao i da ignoriše fenomen “recipročnog ekstremizma”⁶. Ovaj koncept sugerise da ekstremističke grupe postaju sve ekstremnije u odgovoru na aktivnosti drugih, tvrdeći da je nasilje opravdano jer oni percipiraju suprotnu grupu kao ekstremnu.

4. Većina OCD uključenih u P/SNE je angažovana u domenu prevencije, kroz rad sa zajednicama ili grupama, a ne na programima koji targetiraju pojedince za koje se utvrdi da su “u riziku” ili da su podložni radikalizaciji koja vodi u nasilni ekstremizam.

Postojeće inicijative P/SNE, vođene od strane OCD, imaju tendenciju da se prvenstveno fokusiraju na istraživanje (npr. identifikovanje pokretača nasilnog ekstremizma na nacionalnom i subnacionalnim nivoima i kako se baviti pokretačima, uključujući izgradnju otpornosti na nivou zajednice) i aktivnosti u domenu prevencije. OCD se obično angažuju u radu sa zajednicama ili grupama nasuprot individualnom nivou.

Projekti usmjereni na prevenciju uglavnom uključuju aktivnosti kao što su: a) izgradnja vještina kritičkog mišljenja, b) angažovanje u zajednici, c) međuvjerski dijalog, d) kontra-narativi, e) osnaživanje mladih i rodne ravnopravnosti, d) podizanje svijesti među majkama, mladima, ženama i nastavnicima o znacima koji ukazuju na radikalizaciju i kako se odnositi prema njima f) medijacija i tranziciona pravda, g) ljudska prava, h) edukativni programi, i i) mirovni aktivizam.

Iako nacionalni izvještaji o mapiranju sadrže podatke o rezultatima takvih projekata, mnogi bi s pravom bili okarakterisani kao relevantni za P/SNE, a ne kao specifično kreirani za postizanje određenih rezultata vezanih za prevenciju i borbu protiv nasilnog ekstremizma.

5. Uključivanje OCD u intervencije, rehabilitaciju i reintegraciju je ograničeno.

Koliko vlade u regionu priznaju da OCD treba da budu dio sveobuhvatnog pristupa u P/SNE, toliko se čini da vjeruju da njihov doprinos treba da bude ograničen na ranu prevenciju, dok bi organi za sprovođenje zakona i obaveštajne službe (kao i vladini akteri u širem smislu) nastavili da dominiraju u sferi intervencije, rehabilitacije i reintegracije. Stoga, u najvećem dijelu, OCD, uprkos njihovim prepoznatim komparativnim prednostima, ne rade sa povratnicima sa stranih ratišta i/ili njihovim porodicama i ne učestvuju u individualizovanim intervencijama sa članovima zajednice za koje se utvrdi da su “u riziku” od radikalizacije koja vodi u nasilni ekstremizam.

6. Kapaciteti OCD su često ograničeni.

Na primjer, njima može nedostajati razumijevanje nasilnog ekstremizma, radikalizacije, P/SNE i druge relevantne terminologije. To može da inhibira sposobnost OCD da razviju efektivne programe, ali i saradnju među njima. Nedostatak razumijevanja doprinosi da jedan dio programa P/SNE, vođenog od strane civilnog društva, bude nedovoljno prilagođen da zadovolji potrebe korisnika. Umjesto toga, ovi programi se jednostavno readaptiraju (i/ili preimenuju) iz prethodnih projekata izgradnje mira, pomirenja i demokratizacije.

Postoji svega nekoliko mogućnosti za obuku ili alata dostupnih za izgradnju ekspertize OCD u P/SNE, iako bi nedavno objavljena publikacija OEBS-a⁷ o ulozi OCD u P/SNE na ZB trebala da pomogne da se popuni jaz kada je u pitanju pomenuto. Dalje, povećana pažnja posvećena je podizanju svijesti o nasilnom ekstremizmu i P/SNE među OCD na lokalnom nivou. Međutim, ograničena pažnja je posvećena pružanju potrebnih znanja i vještina organizacijama civilnog društva, a još manje mogućnostima da doprinesu razvoju nacionalnih ili lokalnih planova, politika i programa u vezi sa P/SNE ili specijalizovanim intervencijama P/SNE fokusiranim na bavljenje pitanjima traume, bijesa i identiteta koji mogu biti pokretači nasilnog ekstremizma na individualnom nivou. Ovo je doprinijelo nedostatku individualno-fokusiranih intervencija P/SNE, posebno onih koje su usmjerene na “predkriminalni” prostor, gdje organizacije civilnog društva, uključujući one koje su prošle potrebnu obuku za savjetovanje ili mentorstvo, obično mogu igrati aktivnu ulogu.

Osim značajnih izazova u pogledu kapaciteta, OCD takođe, rade u okruženju u kojem može doći do gubitka povjerenja između vlada i OCD, gdje prvi i dalje nastavljaju da imaju poteškoća da pređu sa riječi na djela, kada je u pitanju potreba za pristupom uključivanja „društva u cjelini” u P/SNE. Previše vlada nastavlja da vidi P/SNE kao bezbjednosno, a ne pitanje zajednice, dok periodična eksploatacija P/SNE u političkoj areni može komplikovati napore OCD da

implementiraju projekte P/SNE u određenim zajednicama.

Dalje, mnoge lokalne OCD imaju ograničeno iskustvo u monitoringu i evaluaciji, i u upravljanju projektima u širem smislu ili, kao što je navedeno u nastavku, malo mogućnosti da dijele naučene lekcije i izazove, i informacije u širem smislu, sa sudjelujućim OCD na nacionalnom, a još manje regionalnom nivou.

7. Donatori u velikoj mjeri određuju prioritete u P/SNE i geografske oblasti koje su u fokusu unutar zemlje.

OCD se često posmatraju „prsto“ kao implementatori ciljeva koje pokreću donatori i nijesu uključeni u donošenje odluka koje se odnose na kreiranje ili targetiranje inicijativa. Većina napora u P/SNE koje ulažu OCD je fokusirana na „žarišta“ koja su identifikovali donatori. To daje prednost inicijativama u onim zajednicama iz kojih su pojedinci putovali u Irak/Siriju ili u druge zone sukoba ili u koje se oni vraćaju. Ovo može dovesti do ignorisanja drugih zajednica u kojima postoje slični rizici i ranjivosti i gdje su potrebni preventivni naponi, ali u kojima donatori ne percipiraju prijetnju kao kritičnu.

Generalno, iako donatorska sredstva za napore OCD u P/SNE nastavljaju da se povećavaju, OCD percipiraju da donatorskom pristupu P/SNE u njihovom zemljama nedostaje koherentnost. Pored možda i previše uskog geografskog fokusa, postoji osjećaj da se troši previše novca na projekte koji nemaju potreban odjek u zajednicama koje su donatori targetirali. Ovo je dijelom rezultat nedostatka konsultacija sa lokalnim organizacijama civilnog društva i drugim akterima na nivou zajednice o potrebama i prioritetima relevantnih zajednica, kao i o tome kojim vrstama inicijativa P/SNE bi se trebalo baviti.

8. Postoji mali broj mehanizama koji omogućavaju saradnju između OCD i nacionalnih vlada u P/SNE.

Podrška vlada naporima OCD u P/SNE obično je ograničena na pružanje informacija, učešće na konferencijama u organizaciji OCD, na pozivanje OCD da učestvuju u vladinim konferencijama, davanje dozvole da djeluju (npr. sprovođenje aktivnosti u školama), ali ne uključuje pružanje finansijskih sredstava ili podrške u izgradnji kapaciteta. Malo je OCD, ako ih uopšte ima, koje su pozvane ili im je dozvoljeno da daju doprinos razvoju nacionalnih akcionih planova (NAP) za P/SNE, a još manje njihovoj implementaciji.⁸

Čini se da se najveći dio saradnje između vlada i OCD u vezi sa P/SNE odvija ad hoc. Obično kratki vremenski okviri projekata ne pružaju dovoljno mogućnosti (daju samo podsticaje) za razvoj održivih mehanizama saradnje između OCD i

⁸ Na primjer, u Bosni i Hercegovini predstavnici samo tri OCD su redovno pozvani na koordinacione sastanke o P/SNE, koje vodi kancelarija nacionalnog koordinatora za P/SNE.

vlada. Tamo gdje se saradnja ostvaruje, ona je obično ograničena na mali broj OCD sa kojima nadležna vlada ima već postojeće odnose. Zapravo, trenutno se čini da je za neke nacionalne vlade prioriternija koordinacija sa međunarodnim donatorima nego koordinacija sa OCD. Međutim, čini se da su svjesni potrebe za rješavanjem ovog jaza i stvaranjem formalnijih mehanizama kako bi omogućili strukturiranu i održivu saradnju sa OCD u vezi sa agendom za P/SNE.⁹

U Crnoj Gori, na primjer, Ministarstvo unutrašnjih poslova uspostavilo je interdisciplinarni tim za savjetovanje i podršku za implementaciju NAP za P/SNE. Iako je u njegov rad uključeno nekoliko OCD u zemlji, većina nije svjesna njegovog postojanja.

Potencijalno obećavajuća inicijativa u Albaniji uključuje napore nacionalnog koordinacionog centra za SNE, kako bi se uspostavila mreža za koordinaciju sa OCD na nacionalnom nivou, koja bi omogućila razmjenu informacija između vladinih i nevladinih aktera u vezi sa prijetnjama od nasilnog ekstremizma u zemlji i kreirale i implementirale politike i programi P/SNE.

Centar takođe pomaže da se donatori i OCD informišu o “žarištima” radikalizacije i potrebama vezanim za P/SNE u zemlji, što može biti od pomoći u usklađivanju trenutno različitih napora OCD u P/SNE, kako bi se izbjeglo preklapanje i targetirale oblasti kojima je potrebno najviše pažnje.

9. Saradnja između OCD koje rade u oblasti P/SNE unutar određene zemlje je ograničena.

Ne postoje nacionalne mreže ili drugi mehanizmi koji bi omogućili takvu saradnju, budući da OCD imaju tendenciju da jedni druge vide kao konkurenciju u odnosu na finansiranje donatora. To pak dovodi do nevoljnosti da se dijele projektne ideje, iskustva i informacije.

Iako OCD mogu saradivati na određenom projektu, nedostatak stalnih kanala komunikacije doprinosi velikom broju preklapanja inicijativa, izvještaja, projekata i studija u oblasti P/SNE. Štaviše, ova praznina osporava napore da se dizajniraju i implementiraju lokalni, multidisciplinarni programi koji bi pomogli identifikaciji pojedinaca na putu da postanu radikalizovani i intervenisali prije nego što počine ekstremistički ili drugi oblik nasilja.

OCD je potrebno više prilika da podijele svoja postignuća i izazove u P/SNE i da istraže mogućnosti za međusobnu saradnju i saradnju sa drugim zainteresovanim stranama u P/SNE. Iako je izuzetak, a ne pravilo, postoje neki potencijalno

⁹ Na primjer, nacionalno tijelo za koordinaciju P/SNE u Makedoniji je prepoznalo potrebu da se formalizuje i uredi njegov, trenutno, ad hoc pristup u povezivanju sa OCD.

obećavajući pomoci u ovoj oblasti. Na primjer, na Kosovu¹⁰, Partnerski centar za upravljanje konfliktima je blisko sarađivao sa različitim stranama kao što su lokalne i međunarodne OCD, centralne i lokalne vlasti, obrazovne institucije i vjerske organizacije širom zemlje, u cilju koordinacije aktivnosti u vezi sa prevencijom i podizanjem svijesti. Takođe, Centar za obuku u zastupanju i resurse (Advocacy Training and Resource Center¹¹) predvodi inicijativu koja okuplja OCD u oblasti P/SNE radi razmjene iskustava, dobrih praksi i izazova u implementaciji projekata u zemlji. Pored toga, Globalni fond za angažovanje i otpornost zajednice (Global Community Engagement and Resilience Fund - GCERF)¹² podržao je osnivanje tri konzorcijuma OCD koji uključuju 16 OCD na Kosovu koje su korisnici GCERF grantova za P/SNE. Slično tome, kroz projekat P/SNE, finansiran od strane EU, Albanski helsinški odbor¹³ obezbjeđuje male grantove za okvirno 21 OCD u Albaniji i facilitira saradnju među korisnicima grantova. Kulturni centar DamaD nedavno je institucionalizovao referalni mehanizam prevencije i suzbijanja nasilnog ekstremizma i radikalizacije koji vode ka terorizmu u Jugozapadnoj Srbiji. On povezuje lokalne vlasti, institucije za pružanje usluga, poput onih uključenih u zdravstvo, socijalnu pomoć, obrazovanje, kulturu, pravdu i bezbjednost, OCD i medije. Kreiran je da omogući pravovremenu i cjelovitu brigu i podršku mladima u riziku od radikalizacije koja vodi u nasilje. Ovaj mehanizam oslanja se na usklađene politike, pristupe i kapacitete pružalaca usluga da: a) prepoznaju i identifikuju mlade koji su izloženi riziku od ekstremizma i radikalizma (ili koji su upleteni u proces radikalizacije); b) pružiti sveobuhvatnu podršku mladima da se suprotstave uticajima radikalizacije; i c) služi kao mehanizam za pružanje povratnih informacija o sprovođenju politika, zagovara promjene u zakonodavstvu, javnim politikama i institucionalnim praksama koji se odnose na P/SNE.

10 Ova oznaka ne dovodi u pitanje stavove o statusu, i u skladu je sa Rezolucijom 1244 (1999) i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o proglašenju nezavisnosti Kosova.

11 <http://advocacy-center.org/>

12 <https://www.gcerf.org/>

13 http://www.ahc.org.al/wp-content/uploads/2017/07/Guideline_Subgrant_en_new.pdf

O AUTORU:

ERIC ROSAND je direktor Projekta prevencije (The Prevention Project), nerezidentni predavač na projektu „Brookings Institution’s Foreign Policy Program’s Project“ o odnosima SAD sa islamskim svijetom, viši saradnik u institutu „Royal United Services Institute“ u Londonu i predsjednik i osnivač „PVE Solutions“. Do marta 2016. godine bio je visoki zvaničnik u američkom State Departmentu, gdje je radio na borbi protiv terorizma i prevenciji i suzbijanju nasilnog ekstremizma. Između ostalog, bio je i koordinator odjeljenja za politiku „2015 White House Summit-a“ o suzbijanju nasilnog ekstremizma i za procese koji su uslijedili. Od 2010. do 2016. godine, pružio je podršku razvoju i pokretanju brojnih međunarodnih inicijativa za borbu protiv terorizma i P/SNE, uključujući Globalni forum za borbu protiv terorizma, Globalni fond za angažovanje i otpornost zajednice, Hedayah, Međunarodni institut za pravdu i vladavinu prava i Mrežu snažnih gradova. Od 2006. do 2010. godine bio je ko-direktor Centra za globalnu saradnju u suzbijanju terorizma (sada Globalni centar za kooperativnu bezbjednost), i radio je kao nerezidentni saradnik u Centru za međunarodnu saradnju Univerziteta Njujork. Bio je angažovan takođe, u Kancelariji pravnog savjetnika State Department-a i u američkoj misiji pri Ujedinjenim nacijama. Autor je niza izvještaja, blogova i kolumni i ima bečelor diplomu iz istorije Haverford koledža, stekao je titulu doktor prava na Pravnom fakultetu Univerziteta Kolumbija i diplomu magistar međunarodnog prava na Univerzitetu u Kembridžu.

ČLANOVI KONZORCIJUMA I SARADNICI: //**Crna Gora //**

Forum mladi i neformalna edukacija – Forum MNE

Bratstva i jedinstva 4, 81000 Podgorica

Telefon: +382 20 602 710

www.forum-mne.com

Saradnici: Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore i Ministarstvo vanjskih poslova Crne Gore

Albanija //

Centar za pravne građanske inicijative

Rr. Vaso Pasha, Pall 12, Shk. 1, Ap. 1., P.O BOX 1549, Tirana

Telefon: +355 4 240 933

www.qag-al.org

Saradnik: Škola magistrata

Bosna i Hercegovina //

Nada i domovi za djecu

Himze Polovine 13A, 71 000 Sarajevo

Telefon: +387 33 200 672

www.hhc.ba

Saradnik: Federalno ministarstvo rada i socijalne politike Bosne i Hercegovine

Kosovo //

Partneri Kosova – Centar za upravljanje konfliktima

28 Nentori, BB 1/2, H3, prizemlje, br. 3, Dardani, 1000 Prishtinë

Telefon: +381 (0) 38 543 350

www.partnerskosova.org

Saradnici: Direktorat protiv terorizma, Policija Kosova

Makedonija //

Centar za zajedničku osnovu

MT Gologanov 54, 1/7, 1000 Skopje

Phone: +389 2 3118 572

www.ccg.org.mk

Srbija //

Kulturni centar DamaD

37. Sandžačke divizije 1/4, II sprat

36300 Novi Pazar

Telefon: +381 20 332 750

www.kcdamad.org

Saradnici: Centar za izučavanje humane bezbjednosti (Fakultet bezbjednosti, Univerzitet u Beogradu), Grad Novi Pazar, Islamska zajednica Srbije

